

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ СИЛОВОЇ ПОДАЧІ У СТРИБКУ ВОЛЕЙБОЛІСТАМИ СТУДЕНТСЬКОЇ КОМАНДИ «ХДАФК» У ЧЕМПІОНАТІ ХАРКОВА

Аліна Мельник

к.фіз.вих., доцент

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

Тамара Ляхова

старший викладач

Харківська державна академія фізичної культури, м. Харків

Анотація. Проведено аналіз статистичних даних стосовно виконання силової подачі у стрибку волейболістами студентської команди «ХДАФК» в іграх чемпіонату м. Харкова (2020-2021 рр.). Надано оцінку відповідних показників, їх ефективності у змагальній діяльності. Обчислено показники ефективності силових подач у стрибку в залежності від номера зони ігрового майданчика та номера партії. Визначено, що найбільш уразливими для захисних дій суперника у випадку силової подачі у стрибку є зони 1 та 5. Також показано зниження її ефективності з кожною наступною партією.

Ключові слова: педагогічні спостереження, силова подача у стрибку, зона, змагальна діяльність, показник ефективності.

Вступ. У сучасному волейболі подачу використовують як ефективний засіб атаки, за допомогою якого одразу можна здобути очко або ускладнити підготовку тактичних комбінацій у нападі команді суперників. Протягом останніх років яскраво вираженою тенденцією у розвитку чоловічого волейболу вищих досягнень є прагнення до широкого використання в грі команд силової подачі у стрибку. Кількість волейболістів, які досконало володіють цією подачею, весь час зростає [3].

Завдяки силовій подачі у стрибку гра, збирає велику кількість прихильників волейболу та робить її більш захоплюючою та емоційною. Дана

подача здатна змінити динаміку матчу, змушуючи «зв'язувального гравця», при поганому доведенні м'яча, віддавати високі передачі на край сітки, не використовуючи швидкі атаки партнерів по команді [5].

В той час вона досить ризикована. Досягти стабільності у виконанні силової подачі у стрибку неймовірно важко. Виконання цієї подачі вимагає значних фізичних затрат і може послабити спортсмена під час важкого та зтяжненого матчу. Даний технічний елемент має найвищий коефіцієнт по помилках, ніж будь-яка інша подача. Як правило невдале виконання даної подачі може привести до зниження емоційного настрою гравця і привести до невпевненою гри при виконанні інших технічних елементів [5].

Тому техніко-тактичне вдосконалення виконання силової подачі у стрибку, підвищення її ефективності є одним із головних резервів поліпшення результативності змагальної діяльності волейболістів. Вивченням цього питання займалася низка авторів [1-6].

У наших попередніх дослідженнях [3] запропоновано методику для оцінки ефективності і якості подач у волейболі, яка заснована на математичній обробці за допомогою теорії імовірності даних педагогічних спостережень під час гри. Показано, що: якість силової подачі у стрибку майже у 2 рази вища ніж якість націленої подачі; ефективність цих подач досить висока – перевищує 32%; виявлено тенденцію до зниження ефективності силової подачі у стрибку з кожною наступною партією; ефективність націленої подачі знаходиться приблизно на одному рівні. Також в дослідженнях [4] проведено детальний аналіз статистичних даних стосовно виконання силових подач у стрибку та націлених подач, що були отримані в ході змагальної діяльності висококваліфікованих волейболістів.

У роботі [6] представлені результати дослідження подачі в стрибку команд Світової ліги та суперліги України за показниками об'єму та ефективності. Встановлено, що в командах світової ліги найбільш результативною є силова подача в стрибку, ефективність якої складає 32,7%, в

командах суперліги України 16,2%, в команді "Буревісник" 43,1% при ефективності 21,9%. Відмічено, що команди суперліги України значно поступаються командам світу за показниками об'єму та ефективності. Зазначено, що використання силової подачі в стрибку значно полегшує організацію техніко-тактичних дій гравців після вдалих нескладних захисних дій суперника.

Авторами у роботі [2] встановлено, що силова подача в стрибку за модельними показниками застосовується у 51,6% випадках, плануюча націлена – 21,7% та 4,4% плануюча скорочена. Атаки, що виконуються із задньої лінії майданчика, за модельними показниками застосовуються в обсязі 20,8%, ефективність – 13,7%. Доведено, що показники техніко-тактичних дій у нападі можуть використовуватись в якості модельних у системі управління тренувальним та змагальним процесом висококваліфікованих волейболістів.

У роботі [1] автори встановили, що розподіл подач на силові та тактичні в українських командах майже однаковий із невеликою перевагою тактичних «плануючих» подач 59,7% проти 40,3%, тоді як найсильніші команди світу набагато частіше використовують силові подачі 72,5 %, проти 27,5% – плануючих (тактичних) подач, що свідчить про необхідність відведення силовій подачі особливої уваги, як у тренувальному процесі так і у ігровій діяльності. Провідні команди світу значно частіше використовують силові подачі, що свідчить про силовий характер світового волейболу.

На нашу думку цікавим є отримання статистичних даних щодо виконання силової подачі у стрибку та визначення її ефективності волейболістами студентської команди «ХДАФК» під час чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд, що дадуть змогу тренеру вирішити питання про доцільність її застосування в різні моменти гри для одержання оптимального результату в змагальній діяльності.

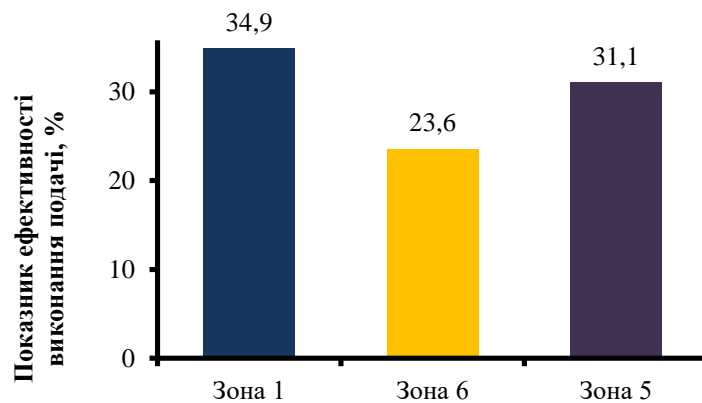
Мета роботи – визначити показники ефективності виконання силової подачі у стрибку волейболістами студентської команди «ХДАФК» у чемпіонаті м. Харкова серед чоловічих команд.

Матеріал і методи дослідження. У роботі використовувались наступні методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, методи статистичної обробки результатів. Педагогічні спостереження, проводились нами за студентською командою «ХДАФК» під час ігор чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд (2020-2021 рр.). У цих спостереженнях заповнювався відповідний протокол, в якому за допомогою спеціальної системи умовно-кодованого запису фіксувалось виконання силової подачі у стрибку відповідних волейболістів. Дослідження ефективності виконання подачі проводиться у даній роботі на основі методики, яка описана у роботі [3, 5], яка ґрунтується на математичній обробці статистичних даних, що одержані в ході педагогічних спостережень.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведено аналіз статистичних даних стосовно виконання силових подач у стрибку гравцями студентської команди «ХДАФК» в іграх чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд. Загальна кількість виконаних силових подач у стрибку відповідною командою становить 410.

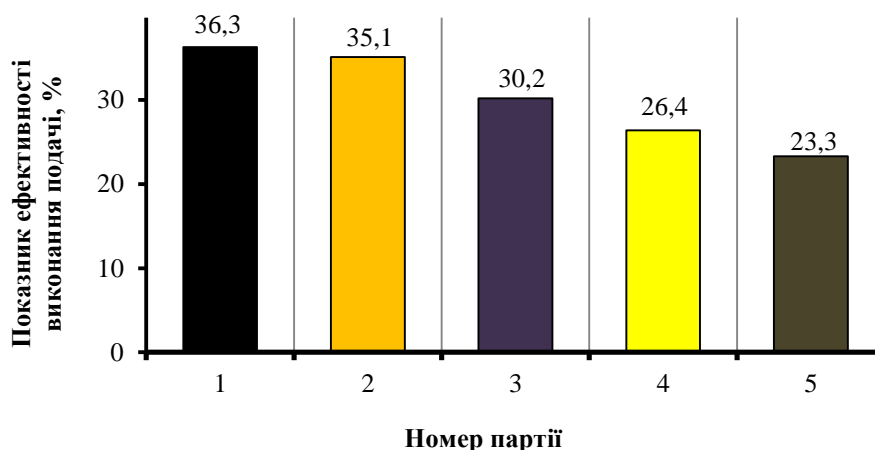
В ході наших досліджень ми визначили відповідні показники ефективності силових подач у стрибку в залежності від номера зони ігрового майданчика, в які найчастіше волейболісти виконували силові подачі у стрибку (рис. 1).

Як видно з рис. 1, найбільш уразливими для захисних дій суперника у випадку силової подачі у стрибку є зони 1 та 5. Тобто напрямок виконання відповідної подачі у ці зони є найбільш ефективним.

Рис.1. Середній показник ефективності силових подач у стрибку, які виконували волейболісти студентської команди «ХДАФК» в іграх чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд у відповідності до номеру зони ігрового майданчика, відсотки

Результати обчислення середніх значень показника ефективності виконання силової подачі в стрибку для партій з номерами від 1 до 5 наведені на рис. 2. Як видно з рисунку спостерігається тенденція до зниження значення показника ефективності виконання подачі з кожною наступною партією. Таке зниження ефективності подачі вірогідніше за все, пояснюється, більшою напругою гри і поступово зростаючою втомою гравців, особливо в кінцевих партіях ігор.

Рис. 2. Середній показник ефективності силових подач у стрибку, які виконували волейболісти студентської команди «ХДАФК» в іграх чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд у відповідності до номеру партії, відсотки

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури показав, що у сучасному волейболі подачу використовують як ефективний засіб атаки, за допомогою якого одразу можна здобути очко або ускладнити підготовку тактичних комбінацій у нападі команди суперників.

В результаті відповідної обробки статистичних даних стосовно виконання 410 силових подач у стрибку волейболістами студентської команди «ХДАФК», які були отримані в іграх чемпіонату м. Харкова серед чоловічих команд, наші дослідження показали, що найбільш ефективними були силові подачі у стрибку, які виконували волейболісти у 5 та 1 зони ігрового майданчика. Також показано зниження її ефективності з кожною наступною партією.

Перспективи подальших досліджень з даного напрямку. Для більш детального аналізу ефективності виконання подач та перевірки достовірності отриманих результатів необхідно провести обробку статистичного матеріалу більш великого обсягу.

Література

1. Артеменко Б.А. Особенности использования комбинационных схем игры в нападении во время волейбольных матчей. *Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта*. Харків, 2013. № 12. С. 10–14.
2. Гамалій В. В., Шльонська О. Л. Моделювання нападаючих дій волейболістів високої кваліфікації. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків, 2014. № 6(44). С. 24–29.
3. Градусов В. О., Лісянський В. К., Мельник А. Ю. Дослідження ефективності та якості виконання подач волейболістами високої кваліфікації у змагальній. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків, 2011. №6. С. 26–30.
4. Мельник А. Ю. Аналіз статистичних даних виконання подач у змагальній діяльності висококваліфікованих волейболістів. *Спортивні ігри*. Харків, 2017. №2. С. 36–38.

5. Мельник А. Ю., Ляхова Т. П., Паєвський В. В., Горчанюк Ю. А., Мерзлікін М. В. Методика визначення ефективності та якості виконання подач волейболістами у змагальній діяльності: Методичні рекомендації. Харків: ХДАФК, 2021. 36 с.

6. Шльонська О. Л., Гамалій В. В. Оцінка ефективності подач м'яча кваліфікованих волейболістів в умовах змагальної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Чернігів, 2013. Вип. 112(4). С. 286–290.